

Коніщева Н.Й.,

д.е.н., проф.,

Трушкіна Н.В.

Інститут економіки промисловості НАН України,

м. Донецьк

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Проаналізовано сучасні визначення терміна "логістика", досліджено теоретичну сутність логістичної діяльності підприємства, виділено її характерні риси, запропоновано авторське визначення поняття "логістична діяльність підприємства".

Ключові слова: логістика, логістична концепція, логістична діяльність, матеріальні, інформаційні, фінансові, сервісні потоки.

Постановка проблеми. Ефективне управління логістичними процесами на промислових підприємствах залежить від успішного застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, програмного забезпечення, автоматизованих систем, економіко-математичних методів. Їх впровадження дозволяє оперативно приймати управлінські рішення щодо організації логістичних процесів, оптимізувати матеріальні, інформаційні та фінансові потоки, підвищувати якість обслуговування споживачів, скорочувати витрати на логістичну діяльність, що сприятиме зростанню рівня конкурентоспроможності підприємств.

Метою даного дослідження є узагальнення напрямів удосконалення управління логістичною діяльністю на промислових підприємствах на основі впровадження сучасних інформаційних систем.

На протязі багатьох років фахівцями відділу проблем перспективного розвитку паливно-енергетичного комплексу Інституту економіки промисловості НАН України здійснюється науково-дослідна робота з проблем підвищення ефективності управління логістичною діяльністю на промислових підприємствах. Основними науковими результатами цих досліджень є:

1. удосконалено термінологічний апарат з проблем управління логістичною діяльністю на підприємствах: систематизовано існуючі визначення терміна «логістика» та уточнено зміст цієї дефініції; виведено зміст термінів «логістична діяльність на промисловому підприємстві» та «управління логістичною діяльністю промислового підприємства»; розроблено класифікацію функцій і завдань управління логістичною діяльністю [1, с. 116–121; 2 с. 294–298];

2. виявлено специфіку здійснення процесів логістичної діяльності на підприємствах вугільної промисловості [3, с. 58–59; 4, с. 75–77]; уточнено зміст терміна «стратегічний потенціал вугільного підприємства» та визначено структуру ресурсів стратегічного потенціалу підприємства вугільної промисловості, до якої входять наявні та потенційні ресурси [5, с. 11–14];

3. запропоновано напрями підвищення ефективності управління логістичною діяльністю на підприємствах вугільної промисловості, серед яких:

4. прогнозування показників логістичної діяльності за допомогою авто-регресійної моделі, методу наївних моделей та екстраполяції середньої та порівняльний аналіз результатів прогнозування з фактичними даними [6, с. 85–99; 7, с. 193–200; 8, с. 284–292];

5. створення спеціалізованих структурних підрозділів з управління логістичною діяльністю на вугільних підприємствах, базуючись на розробці варіантів діяльності, функцій і завдань спеціалізованих структурних підрозділів; розробка пропозицій щодо вдосконалення організаційної структури управління логістичною діяльністю на підприємствах вугільної промисловості; визначення складових економії витрат від реалізації запропонованих пропозицій [4, с. 85–88; 9, с. 98–107; 10, с. 161–165; 11, с. 247–248];

6. обґрунтування переліку показників оцінки ефективності логістичної діяльності на підприємствах вугільної промисловості; розробка рекомендацій щодо удосконалення оцінки ефективності логістичної діяльності на підприємствах вугільної промисловості [12, с. 150–155];

7. уточнення змісту поняття «матеріальний потік на вугільному підприємстві» та «управління матеріальними потоками на вугільному підприємстві»; визначення складових ефекту від реалізації заходів щодо удосконалення управління матеріальними потоками на вугільних підприємствах [13, с. 120–123; 14, с. 43–57];

8. виявлення особливостей обслуговування різних категорій споживачів; розробка алгоритмів процесів обслуговування крупно-, середньо- і дрібнооптових споживачів [15, с. 86–92].

На основі узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій в діяльності промислових підприємств [16, с. 28–35] авторами даної статті систематизовано напрями удосконалення управління логістичною діяльністю.

Пропозиції щодо удосконалення організаційної структури управління логістичною діяльністю. Реалізація пропозицій щодо підвищення ефективності системи управління логістичною діяльністю на підприємствах за рахунок формування спеціалізованих структурних підрозділів сприятиме економії витрат на формування фонду оплати праці за рахунок скорочення робочих місць у відділах, які організують логістичні процеси через усунення дублювання функціональних обов'язків, а також раціональної взаємодії між відділами на основі застосування сучасних інформаційних систем.

Підвищення ефективності організації збутової діяльності на промислових підприємствах. Впровадження сучасних інформаційних технологій з метою удосконалення організації дистрибуції: DRP (система планування розподілу продукції), DRPII (система планування розподілу ресурсів).

Розробка методики вибору ефективних каналів збуту на основі спеціального програмного забезпечення для здійснення розрахунків за допомогою економіко-математичних методів.

За експертними даними, впровадження сучасних інформаційних систем організації збутової діяльності на підприємствах сприятиме зменшенню витрат при реалізації продукції споживачам на 20%, термінів доставки готової продукції споживачам на 25–45%, зростанню обсягів реалізації продукції на 10%.

Удосконалення управління матеріальними потоками. Використання інформаційних технологій з метою удосконалення процесу матеріально-технічного забезпечення: MRP (система планування потреб в матеріалах), MRPII (система планування обсягу матеріальних ресурсів), ERP і ERPII (системи для реалізації задач планування та управління ресурсами підприємств).

Удосконалення системи планування, обліку та аналізу витрат, що пов'язані з управлінням матеріальними потоками, та розробка пропозицій щодо їх оптимізації.

Уточнення формул розрахунку оптимального обсягу партії поставки матеріальних ресурсів та удосконалення економіко-математичного інструментарію.

Розробка методики вибору оптимального постачальника матеріальних ресурсів на основі спеціального програмного забезпечення для здійснення розрахунку рейтингу постачальників за вибраними критеріями, вага яких у загальній їх сукупності визначається

експертним шляхом (ціна, надійність поставки, відстань від постачальника, якість продукції, умови платежів, можливість організації позапланових поставок матеріальних ресурсів, фінансове положення постачальника тощо).

Моделювання систем управління виробничими, складськими запасами та запасами готової продукції на основі використання інформаційно-комп'ютерних технологій: WMS (система управління складом) і модуль складського обліку ERP-системи. Розробка методичних підходів до нормування та методів планування виробничих запасів.

Розробка методів обліку запасів із застосуванням програмного забезпечення та систем електронного документообігу для ефективного управління запасами.

Згідно з оцінками експертів впровадження систем управління матеріальними потоками на підприємствах сприяє одержанню суттєвого ефекту, а саме: скороченню кількості порушень термінів поставок матеріальних ресурсів на 30–35%, витрат на матеріально-технічне забезпечення на 7–13%, часу обробки замовлень на 20–40%, рівня виробничих запасів на 16–30%, складських запасів на 20–40%, запасів готової продукції на 10–12%, рівня витрат на зберігання запасів до 80% тощо.

Удосконалення процесів обслуговування різних категорій споживачів промислового підприємства.

Система електронної комерції (B2B – «бізнес-до-бізнесу») – програмні комплекси для здійснення комерційної діяльності між підприємствами в мережі Інтернет (наприклад, створення корпоративного сайту підприємств, інформаційного сайту, інтернет-магазину, електронні видання, інтернет-реклама). За цією системою здійснюється приблизно 80% електронної комерції.

Система електронної комерції (B2C – «бізнес-до-споживача») – програмні комплекси для здійснення електронної торгівлі.

CRM (управління відношеннями з клієнтами) – інформаційні технології, які надають функціональні можливості для автоматизації повного циклу відносин з клієнтами та забезпечують необхідні засоби для управління сферами маркетингу, продажів, сервісу тощо.

За експертними оцінками, при використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою організації збутової діяльності на підприємстві рівень сервісу зростає на 15–26%, суттєво підвищується якість обслуговування, а також оперативність прийняття управлінських рішень.

Прогнозування обсягів відвантаження продукції різним категоріям споживачів за допомогою методів прогнозування (методи екстраполяції середньої, «наївних моделей», експертних оцінок, авторегресійні моделі тощо).

Це сприятиме розробці планів організації логістичної діяльності на промислових підприємствах, виявленню резервів щодо її удосконалення, а також підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень.

Удосконалення організації транспортних операцій. Оптимізація транспортних потоків на основі впровадження систем управління вантажопотоками: Gonrand (збір інформації про наявність вантажів), Videotrans (інформаційне обслуговування підприємств транспорту), CTC (інформація про наявність вантажів, вид транспортних засобів, маршрути раціонального руху), GIS, GPS (визначення місцезнаходження транспортних засобів); пропозиції щодо оптимізації завантаження транспортних засобів. Розробка програмного забезпечення та використання інтернет-технологій для автоматизації транспортних процесів. Застосування автоматизованої обробки документів для оформлення процесу транспортування вантажів.

За даними експертів, використання сучасних інформаційних систем оптимізації транспортних операцій дозволяє скоротити витрати на їх здійснення на 20–40%. У цілому використання систем оптимізації логістичних операцій на підприємствах на основі інформаційних технологій дозволяє зменшити собівартість виробництва продукції до 30%, загальних витрат на логістичну діяльність на 12–35%, підвищити прибуток на 5–15%.

Скорочення на 1% логістичних витрат еквівалентно майже 10% зростанню обсягів реалізації підприємства.

Таким чином, **науковою новизною отриманих результатів дослідження** є узагальнення напрямів удосконалення управління логістичною діяльністю на промислових підприємствах з використанням сучасних інформаційних систем.

Практична значущість полягає у тому, що результати дослідження можна використовувати при проведенні науково-дослідної роботи з проблем удосконалення управління логістичною діяльністю на основі впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаної літератури:

1. Коніщева Н.Й. Управління логістичною діяльністю промислових підприємств / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Економіка промисловості. – 2005. – № 1. – С. 114–123.
2. Коніщева Н.Й. Уточнення змісту терміна «логістика» / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: XII міжнар. наук.-практ. конф., Павлоград, 12 листопада 2010 р. – Павлоград: Західнодонбаський приватний ін-т економіки і управління, 2010. – С. 294–298.
3. Коніщева Н.Й. Управління логістичною діяльністю вугільного підприємства / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2005. – № 4. – С. 57–66.
4. Коніщева Н.Й. Підвищення ефективності управління логістичною діяльністю вугільного підприємства / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности: сб. науч. тр. – Донецк: Ин-т экономики промышленности НАН Украины, 2005. – С. 75–89.
5. Коніщева Н.Й. Управління логістичною діяльністю як чинник підвищення ефективності використання стратегічного потенціалу вугільного підприємства / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – № 6. – Т. 1. Економічні науки. – С. 10–15.
6. Коніщева Н.Й. Прогнозування показників діяльності підприємства вугільної промисловості / Н.Й. Коніщева, В.Г. Грін'юв, П.Є. Филимонов, Н.В. Трушкіна // Економіка промисловості. – 2003. – № 3. – С. 85–99.
7. Коніщева Н.Й. Прогноз динаміки показників логістичної діяльності вугільного підприємства / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Економіка промисловості. – 2006. – № 3. – С. 193–200.
8. Коніщева Н.Й. Прогнозування показників логістичної діяльності вугільної шахти / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Управління виробництвом: проблеми теорії та практики: монографія. – Донецьк: Донецький нац. технічний ун-т, 2008. – С. 284–292.
9. Коніщева Н.Й. Пропозиції щодо створення спеціалізованого структурного підрозділу з управління логістичною діяльністю вугільного підприємства / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2005. – № 1. – С. 97–107.
10. Конищева Н.И. Совершенствование организационной структуры управления логистической деятельностью на угольных предприятиях Украины / Н.И. Конищева, Н.В. Трушкіна // Модели посткризисного развития стран: анализ и прогноз: I междунар. науч.-практ. конф. молодых ученых, Таллинн, 13–14 мая 2010 г. – Таллинн: Ин-т экономики и управления, 2010. – С. 161–165.
11. Коніщева Н.Й. Принципи удосконалення організаційної структури управління логістичною діяльністю на промисловому підприємстві / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Структурні реформи та трансформації в промисловості:

- перспективи та пріоритети: міжнар. наук.-практ. конф., Донецьк, 17 грудня 2010 р. – Донецьк: Ін-т економіки промисловості НАН України, 2010 – С. 247–248.
12. Коніщева Н.Й. Ефективність логістичної діяльності вугільного підприємства: показники та оцінка / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Экономика и право. – 2008. – № 3. – С. 149–156.
13. Коніщева Н.Й. Управління логістичною діяльністю підприємств: навч. посіб.: Рекомендовано Міністерством освіти і науки України / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна. – Донецьк: Донецький ін-т психології і підприємництва, 2008. – 216 с.
14. Коніщева Н.Й. Управління матеріальними потоками на промисловому підприємстві: уточнення термінології / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – Сер. Економіка підприємства. – Донецьк: Донецький держ. ун-т управління, 2010. – С. 43–57.
15. Коніщева Н.Й. Удосконалення процесів обслуговування різних категорій споживачів / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Економіка промисловості. – 2010. – № 2. – С. 85–93.
16. Коніщева Н.Й. Підвищення ефективності управління логістичною діяльністю за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Структурні зміни в економіці та освіті під впливом інформаційно-комунікаційних технологій: міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Полтава, 3–14 червня 2010 р. – Полтава: ВНЗ Укоопспілки «Полтавський ун-т економіки і торгівлі, 2010. – С. 28–35.

**КОНИЩЕВА Н.И., ТРУШКИНА Н.В. НАПРАВЛЕНИЯ
УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ**

Проанализированы современные определения термина "логистика", исследована теоретическая сущность логистической деятельности предприятия, выделены ее характерные черты, предложено авторское определение понятия "логистическая деятельность предприятия".

Ключевые слова: логистика, логистическая концепция, логистическая деятельность, материальные, информационные, финансовые, сервисные потоки.

**KONISCHEVA N.Y., TRUSHKINA N.V. AREAS OF IMPROVEMENT OF LOGISTICS
ACTIVITIES IN INDUSTRIAL ENTERPRISES**

The modern determinations of term "logistic" are analysed, theoretical essence of logistic activity of an enterprise is explored, its personal touches are selected, author definition of notion "logistic activity of enterprise" is offered.

Keywords: logistics, logistics concept, logistics activities, financial, informational, financial, service flows.